

5.15 Výchova k občanství

Charakteristika vyučovacího předmětu

Obsahové vymezení

Vzdělávací oblast výchova k občanství je zařazena do vzdělávání od 6. do 9. ročníku. Vede žáky k tomu, aby se na základě získaných poznatků a dovedností dovedli orientovat v současném světě, aby se aktivně zapojili do života demokratické společnosti. Vede k realistickému sebepoznání a poznání osobnosti druhých lidí. Seznamuje žáky se vztahy v rodině a širších společenstvích, s hospodářským životem, činnosti důležitých společenských institucí a orgánů a s možnými způsoby zapojení jednotlivce do občanského života. Učí žáky respektovat a uplatňovat mravní principy a pravidla společenského soužití a přebírat odpovědnost za vlastní názory, chování a jednání i jejich důsledky. Rozvíjí občanské a právní vědomí žáků. Zaměřuje se na utváření pozitivních občanských postojů, věnuje se prevenci rasistických, xenofobních a extremistických projevů. Vychovává k toleranci a respektování lidských práv, k úctě ke všem hodnotám ve společnosti.

Vzdělávací oblast předmětu Výchova k občanství je na 2. stupni rozdělena na tyto tematické okruhy:

1. Člověk ve společnosti
2. Člověk jako jedinec
3. Stát a hospodářství
4. Stát a právo
5. Mezinárodní vztahy, globální svět

Tyto okruhy jsou zpracovány do tematických celků v jednotlivých ročnících. (Učivo je rozděleno do jednotlivých ročníků)

V 6. ročníku se např. navazuje na poznatky žáků, se kterými přicházejí z prvního stupně, využívají se poznatky z denního života, učivo se opírá o zkušenosti žáků z města, regionu, mezilidských setkávání ve škole, rodině, na veřejnosti.

V 7. ročníku se žáci seznamují s různými formami vlastnictví, lidskými právy, podstaty EU.

V 8. ročníku směřuje učivo k vnímání a posuzování sebe sama i druhých lidí, upevňuje systém osobních hodnot, posiluje vůli a osobní kázeň jednotlivce, hodnotí projevy chování, usiluje o osobní rozvoj žáků.

Učivo 9. ročníku přiblíží žákům právní řád České republiky, funkce peněz, principy tržního hospodářství, druhy a postihy protiprávního jednání, klady a zápory globalizace, významné globální problémy.

Předmět výchova k občanství realizuje tato průřezová témata:

Osobnostně-sociální výchova – prvky prolínají celým předmětem

Mediální výchova

Výchova demokratického občana

Výchova k evropským a globálním souvislostem

Multikulturní výchova

Environmentální výchova

Časové a organizační vymezení

Ročník	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Časová dotace	0	0	0	0	0	1	1	1	1

Vyučování probíhá např. ve třídě, v komunitní učebně (aula), knihovně, učebně mediatéce, příp. na veřejném prostranství mimo školu.

Způsoby hodnocení

Získávání podkladů pro hodnocení žáka bude probíhat v souladu s Pravidly pro hodnocení výsledků vzdělávání žáků, kapitola 4 – Způsob získávání podkladů pro hodnocení.

Používané metody a formy práce

Skupinové vyučování, diskuse, výklad, reprodukce textu, samostatná práce, soutěže, testy, dramatizace, projekty, PC, video, besedy, dotazníky - interview

Výchovné a vzdělávací strategie předmětu Výchova k občanství:

Kompetence k učení

Učitel

- názornými metodami předkládá žákům dostatek spolehlivých informačních zdrojů k poznání regionu, národa a státu v kontextu s evropským a světovým vývojem
- nabízí žákům řadu aktivačních metod, které jim přiblíží problematiku státnosti, rodiny, kultury a rozvoje osobnosti (exkurze, besedy, projektová výuka, projekce videopořadů)
- sebehodnocením vede žáky k posouzení vlastního pokroku a kritickému hodnocení svých výsledků

Kompetence k řešení problémů

Učitel

- vede žáky k využívání získaných vědomostí k řešení problémů např. při práci na projektech, při zpracování referátů a seminárních prací
- uvážlivým rozhodnutím a schopností svá rozhodnutí obhájit vede žáky ke kritickému myšlení

Kompetence komunikativní

Učitel

- řízeným dialogem umožní žákům diskusi na různá témata, formulaci a vyjadřování svých myšlenek
- vede je svým vystupováním k tomu, aby se vyjadřovali výstižně a v logickém sledu (krátké ústní referáty)
- řídí diskusi a vhodně na ni reaguje, zapojuje žáky do diskuse, aby vhodně argumentovali a obhajovali svůj názor
- umožňuje žákům poznávat různé typy textů (grafy, diagramy) a dokumentů (literatura, videozáznamy, obrazy, noviny a časopisy)
- vede ke komunikaci v rámci skupinové práce a projektovému vyučování, využívá neverbální komunikaci a dramatizaci

Kompetence občanská

Učitel

- při návštěvách muzeí, divadel a historických památek vede žáky k respektu, ochraně a ocenění našich tradic a kulturního i historického dědictví
- k účasti v soutěžích a na projektech vede žáky k aktivnímu zapojování do kulturního života
- dodržováním základních pravidel rozvíjí u žáků chápání základních zákonných principů a společenských norem v běžném životě
- na konkrétních případech prosazuje princip demokracie, vede žáky k pochopení ekologických souvislostí vyvozených z historie

Kompetence pracovní

Učitel

- vede žáky k využití jejich znalostí k přípravě na budoucí povolání zadáváním samostatných i kolektivních prací, prezentací a referátů.

Kompetence sociální a personální

Učitel

- navozuje řadu situací, které umožní žákům účinně spolupracovat ve skupině a ovlivňovat kvalitu společné práce

- umožňuje žákům při skupinové práci často střídat role a ovlivňovat tak práci skupiny
- umožňuje žákům na základě ohleduplnosti tvorbu pravidel chování ve vyučování, a tak se podílet na vzniku příjemné atmosféry a bezpečného klimatu ve skupině, třídě a škole a přispívat tak k upevnění kladných mezilidských vztahů, pochopení nutnosti spolupráce při řešení úkolů a problémů, která usnadní práci celé skupiny
- nabízí pomoc.

Kompetence digitální

Učitel

- vede žáky k zapojování se do společnosti a do občanského života prostřednictvím digitálních technologií
- klade důraz na samostatné a skupinové kritické posuzování důvěryhodnosti digitálních informací, které žáci vyhledají, a na ověřování informací z více zdrojů
- vede žáky k vytváření a upravování digitálního obsahu, dále k vyjadřování pomocí digitálních technologií
- vede žáky k praktickému využívání nových digitálních technologií podle jejich aktuální vzdělávací potřeby, žák je schopen kriticky zhodnotit přínosy a rizika jejich používání
- podporuje a rozvíjí utváření a rozvíjení etického a právního povědomí pro situace v digitálním prostředí
- vede žáky k rozvíjení a uplatňování odpovědného chování a jednání v digitálním světě, k odlišení vlastního a cizího obsahu, k dodržování autorského práva, ochraně osobních údajů a vlastní bezpečnosti, dodržování licencí duševního vlastnictví

Výchova k občanství – 6. ročník

Očekávané výstupy RVP Žák/žákyně	Školní rozpracované výstupy Žák/žákyně	Učivo	Poznámky, PT, metody práce, přesahy
ČLOVĚK VE SPOLEČNOSTI Objasní účel důležitých symbolů našeho státu a způsoby jejich používání Rozlišuje projevy vlastenectví od projevů nacionalismu Rozpoznává netolerantní, rasistické, xenofobní a extremistické projevy v chování lidí a zaujímá aktivní postoj proti všem projevům lidské nesnášenlivosti Objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí, zaujímá tolerantní postoje k menšinám	- zná tradice školy - respektuje pravidla školního života - chrání majetek třídy, školy - zapojí se do dění ve škole, ve třídě - vhodně využívá čas k učení a k odpočinku - přispívá k utváření dobrých vztahů ve škole - orientuje se v obci - uvede příklady významných staveb a památek v obci - zná významné rodáky a místní tradice - zamýšlí se nad ochranou kulturních památek a přírodních objektů - zná pojem vlast, vlastenectví, nacionalismus - zná naše některá památná místa a některé osobnosti - zná státní symboly - orientuje se ve státních svátcích - seznámí se s pojmy - rozlišuje sociální skupiny - chápe rozdíly v rovnosti a nerovnosti mezi lidmi - umí poskytnout pomoc spolužákovi - zná pojmy tolerance, rasismus, xenofobie - uplatňuje vhodné způsoby chování v různých životních situacích	Naše škola - život ve škole, práva a povinnosti žáků, význam a činnost žákovské samosprávy, společná pravidla a normy; vklad vzdělání pro život Naše obec, region, kraj - důležité instituce, zajímavá a památná místa, významní rodáci, místní tradice; ochrana kulturních památek, přírodních objektů a majetku Naše vlast - pojem vlasti a vlastenectví; zajímavá a památná místa, co nás proslavilo, významné osobnosti; státní symboly, státní svátky, významné dny Lidská setkání - přirozené a sociální rozdíly mezi lidmi, rovnost a nerovnost, rovné postavení mužů a žen; lidská solidarita, pomoc lidem v nouzi, potřební lidé ve společnosti Zásady lidského soužití - morálka a mravnost, svoboda a vzájemná závislost, pravidla chování	VDO-Občanská společnost a škola, (Škola jako model) formy participace (Obec jako základní jednotka státu) VKZ 6 ENV-Vztah člověka k prostředí (Naše obec) Z 8 Cestovní ruch VKZ 6 ENV-Lidské aktivity (Ochrana kulturních památek) VEG-Objevujeme Evropu a svět (Naše vlast. Státní symboly) MKV-Etnický původ (Odlišnost lidí) Verbální a neverbální komunikace Jaké zásady dodržovat při rozhovoru? Řeč těla MKV- Lidské vztahy (Lidská solidarita) VKZ D 8 Průmyslová revoluce

Výchova k občanství -7. ročník

Očekávané výstupy RVP Žák/žákyně	Školní rozpracované výstupy Žák/žákyně	Učivo	Poznámky, PT, metody práce, přesahy
Kriticky přistupuje k mediálním informacím, vyjádří svůj postoj k působení propagandy a reklamy na veřejné mínění a chování lidí Uplatňuje vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích ČLOVĚK, STÁT A PRÁVO Přiměřeně uplatňuje svá práva včetně práv spotřebitele a respektuje práva a oprávněné zájmy druhých lidí, posoudí význam ochrany lidských práv a svobod ČLOVĚK, STÁT A HOSPODÁŘSTVÍ Rozlišuje a porovnává různé formy vlastnictví, včetně duševního vlastnictví, a způsoby jejich ochrany, uvede příklady Sestaví jednoduchý rozpočet domácnosti, uvede hlavní příjmy a výdaje, rozliší pravidelné a jednorázové příjmy a výdaje, zváží nezbytnost	- seznamuje se s pojmy a vysvětlí je - porovnává různé podoby a projevy kultury (odívání, bydlení, cestování, chování lidí) - diskutuje, v čem spočívá krása - zná památky naší země, z různých zdrojů získá o nich informace - orientuje se v nabídce kulturních institucí, vysvětlí jejich přínos - předchází konfliktům - seznámí se s některými dokumenty LP a pracuje s nimi - uvědomí si důležitost práv - uplatňuje lidská práva v reálných situacích - posuzuje vlastní práva - zamyslí se nad původem diskriminace, rozpozná, co je dobré a morální - rozlišuje a porovnává různé formy vlastnictví - zdůvodní nepřijatelnost vandalského chování k veřejnému majetku a vysvětlí, jak lze proti němu aktivně vystupovat	Kulturní život - rozmanitost kulturních projevů, kulturní hodnoty, kulturní tradice; kulturní instituce; masová kultura, komunikace; Vztahy mezi lidmi - osobní a neosobní vztahy, mezilidská komunikace; konflikty v mezilidských vztazích, problémy lidské nesnášenlivosti Lidská práva - základní lidská práva, práva dítěte, jejich ochrana; úprava lidských práv a práv dětí v dokumentech; poškozování lidských práv, šikana, diskriminace Majetek, vlastnictví - formy vlastnictví; hmotné a duševní vlastnictví, jejich ochrana; hospodaření s penězi, majetkem a různými formami vlastnictví, rozpočet domácnosti, úspory	MDV-Fungování a vliv médií ve společnosti (Vliv médií na kulturu Fraus 7 MKV- Lidské vztahy (Vztahy mezi kulturami) VDO- Občan, společnost a stát (Listina...) MKV- Princip soc. smíru a sol. (Lidská práva) VKZ 7 D 8 – USA-ústava MKV-Lidské vztahy (Příčiny a důsledky diskriminace)

jednotlivých výdajů v hospodaření domácnosti, objasní princip vyrovnaného, schodkového a přebytkového rozpočtu domácnosti Popíše vliv začlenění ČR do EU na každodenní život občanů, uvede příklady práv občanů ČR v rámci EU i možných způsobů jejich uplatňování	• seznámí se z EU • uvědomí si důvody začlenění ČR do EU • na příkladu ČR zdůvodní podmínky členství v EU, jaké výhody a nevýhody to přináší • zajímá se o dění ve světě	Evropská integrace - podstata, význam, výhody; Evropská unie a ČR	VEG- Jsme Evropané (Evropská integrace) Z 8 ČR a mezinárodních organizací D 9 – EU
--	---	---	---

Výchova k občanství - 8. ročník

Očekávané výstupy RVP Žák/žákyně	Školní rozpracované výstupy Žák/žákyně	Učivo	Poznámky, PT, metody práce, přesahy
ČLOVĚK JAKO JEDINEC Objasní význam právní úpravy důležitých vztahů - vlastnictví, pracovní poměr, manželství Uvede příklady některých smluv upravujících občanskoprávní vztahy - osobní přeprava; koupě, oprava či pronájem věci Objasní, jak může realističtější poznání a hodnocení vlastní osobnosti a potenciálu pozitivně ovlivnit jeho rozhodování, vztahy s druhými lidmi i kvalitu života	• uvede příklady práv a povinností, které vyplývají z důležitých právních vztahů (vlastnictví předmětu, pracovní poměr, manželství) • rozlišuje typy práv • jednoduše formuluje, co je obsahem Občanského zákoníku • vysvětlí, proč je každý občan povinen dodržovat právní řád, respektuje základní právní normy našeho státu • uvede příklady činnosti důležitých orgánů právní ochrany občanů (police, státní zastupitelství, soudy, advokáti, notáři) • orientuje se ve významných dokumentech,	Právní řád České republiky - význam a funkce právního řádu, orgány právní ochrany občanů, soustava soudů; právní norma, předpis, publikování právních předpisů Právo v každodenním životě - důležité právní vztahy a závazky z nich vyplývající; základní práva spotřebitele, styk s úřady	VDO – občan jako odpovědný člen společnosti VDO- Forma vlády (Základní kategorie) VDO otázka lidských práv, základní dokumenty VDO- Občan (Základní principy a hodnoty)

Posoudí vliv osobních vlastností na dosahování individuálních i společných cílů, objasní význam vůle při dosahování cílů a překonávání překážek Kriticky hodnotí a vhodně koriguje své chování a jednání Popíše, jak lze usměrňovat a kultivovat charakterové a volní vlastnosti, rozvíjet osobní přednosti, překonávat osobní nedostatky a pěstovat zdravou sebedůvěru	v nichž se publikují právní předpisy • na příkladech posoudí podmínky vzniku reklamačního nároku, dokáže reklamovat vadné zboží • pochopí rozdíly v prožívání, myšlení lidí • orientuje se ve svých osobních vlastnostech a dovednostech • popíše chování jednotlivých charakterů • diskutuje o svém pojetí já • chápe z různých úhlů pohled na vnější a vnitřní svět • orientuje se ve svých osobních hodnotách • zodpovědně volí životní cíle, hledá cesty k jejich realizaci • zná cesty, jak zvládat neúspěchy a krize • zamýšlí se nad smyslem lidského života	Podobnost a odlišnost lidí - projevy chování, rozdíly v prožívání, myšlení a jednání; osobní vlastnosti, dovednosti a schopnosti, charakter; vrozené předpoklady, osobní potenciál Vnitřní svět člověka - vnímání, prožívání, poznávání a posuzování skutečnosti, sebe i druhých lidí, systém osobních hodnot, sebehodnocení; stereotypy v posuzování druhých lidí Osobní rozvoj - životní cíle a plány, životní perspektiva, adaptace na životní změny, sebezměna; význam motivace, aktivity, vůle a osobní kázně při seberozvoji	OSV- Sebepoznání (Já jako zdroj) VKZ 8 OSV- Kompetence a kooperace (Seberegulace) OSV-Osobnostní rozvoj OSV – dovednosti pro pozitivní naladění mysli a dobrý vztah k sobě samému OSV – Druzí jako zdroj informací o mně
--	--	--	--

Výchova k občanství - 9. ročník

Očekávané výstupy RVP Žák/žákyně	Školní rozpracované výstupy Žák/žákyně	Učivo	Poznámky, PT, metody práce, přesahy
ČLOVĚK, STÁT A HOSPODÁŘSTVÍ Na příkladech ukáže vhodné využití různých nástrojů hotovostního a bezhotovostního placení, uvede příklady použití debetní a kreditní platební karty, vysvětlí jejich omezení Vysvětlí, jakou funkci plní banky a jaké služby nabízejí, vysvětlí význam úroku placeného a přijatého, uvede nejčastější druhy pojištění a navrhne, kdy je využít Uvede a porovnává nejobvyklejší způsoby nakládání s volnými prostředky a způsoby krytí deficitu Na příkladech chování kupujících a prodávajících vyloží podstatu fungování trhu, objasní vliv nabídky a poptávky na tvorbu ceny a její změny, na příkladu ukáže tvorbu ceny jako nákladů, zisku a DPH, popíše vliv inflace na hodnotu peněz Rozlišuje, ze kterých zdrojů pocházejí příjmy státu a do kterých oblastí stát směřuje své výdaje, uvede příklady dávek a příspěvků, ze státního rozpočtu	- dokáže se rozhodnout, jak vhodně nakládat s penězi - dokáže uvést příklady bank, příjmů a výdajů státu, dávek občanům - uvede příklady dávek a příspěvků občanům - uvědomí si fungování trhu - popíše, ze kterých zdrojů pocházejí příjmy státu a do kterých důležitých oblastí stát směřuje své výdaje	Peníze - funkce a podoby peněz, formy placení; investice, úvěry, splátkový prodej, leasing, rozpočet státu, typy rozpočtu a jejich odlišnosti, význam daní Banky a jejich služby- aktivní a pasivní operace, úročení, pojištění, produkty finančního trhu pro investování a pro získávání prostředků Výroba, obchod, služby - jejich funkce a návaznost Principy tržního hospodářství - nabídka, poptávka, trh; tvorby ceny, inflace, podstata fungování trhu; nejčastější právní formy podnikání Právní základy státu - znaky státu, typy a formy státu; státní občanství ČR; Ústava ČR; složky státní moci, jejich orgány a	D 9 – Měnová reforma D 7 – První mince Z 8- Výrobní, nevýrobní služby D 9- Moderní doba D 6- Charakteristika státu VDO-Forma vlády (Ústav)
ČLOVĚK, STÁT A PRÁVO Rozlišuje nejčastější typy a formy států a na	- definuje pojem stát - orientuje se v typech a formách státu		

příkladech porovná jejich znaky Rozlišuje a porovnává úkoly jednotlivých složek státní moci ČR i jejich orgánů a institucí, uvede příklady institucí a orgánů, které se podílejí na správě obcí, krajů a státu Objasní výhody demokratického způsobu řízení státu pro každodenní život občanů Vyloží smysl voleb do zastupitelstev v demokratických státech a uvede příklady, jak mohou výsledky voleb ovlivňovat každodenní život občanů Dodrží právní ustanovení, která se na něj vztahují, a uvědomuje si rizika jejich porušování Rozlišuje a porovnává úkoly orgánů právní ochrany občanů, uvede příklady jejich činnosti a spolupráce při postihování trestných činů Rozpozná protiprávní jednání, rozliší přestupek a trestný čin, uvede jejich příklady Diskutuje o příčinách a důsledcích korupčního jednání MEZINÁRODNÍ VZTAHY, GLOBÁLNÍ SVĚT Uvede některé globální problémy současnosti, vyjádří na ně svůj osobní názor a popíše jejich hlavní příčiny i možné důsledky pro život lidstva	• zná podmínky udělování občanství • zná úlohu ústavy ČR • vysvětlí rozdělení státní moci, jejich orgány • uvede příklady institucí a orgánů, které se podílejí na správě obcí, krajů a státu • orientuje se v pojmech • uvědomí si vlastní spoluzodpovědnost za fungování státu • stručně charakterizuje hlavní formy voleb do zastupitelstev ČR • rozliší protiprávní jednání a na příkladech posoudí podmínky trestní postižitelnosti občanů • uvede příklady postihů, které může použít náš stát v případě protiprávního jednání (pokuta, odnětí svobod aj.) • uvědomuje si vzájemnou spolupráci mezi zeměmi • dokáže uvést příklady činností významných mezinárodních společenství	instituce, obrana státu Státní správa a samospráva - orgány a instituce státní správy a samosprávy, jejich úkoly Principy demokracie - znaky demokratického způsobu rozhodování a řízení státu; politický pluralismus, význam a formy voleb do zastupitelstev Protiprávní jednání - druhy a postihy protiprávního jednání včetně korupce, trestní postižitelnost; porušování předpisů v silničním provozu, porušování práv k duševnímu vlastnictví Mezinárodní spolupráce -	D 6- Sparta x Athény D 9- První volby MV- Fungování a role médií (Role médií) VDO- Občan (Úloha občana...) VDO- Formy participace občanů (Volební systémy) VDO- Principy demokracie jako formy vlády (Principy demokracie) (Demokratické. způsoby řešení konfliktů) VKZ 8 VEG- Jsme Evropané (Mezinárodní organizace) Z 9- MO D 9- MO VDO Den Evropy VDO – mezinárodní setkávání Př 9
--	---	--	---

Objasní souvislosti globálních a lokálních problémů,	• pochopí význam bezpečnosti státu pro život občanů, uvědomí si potřebu členství našeho státu v NATO • orientuje se v globálních problémech současnosti • aktivně přistupuje k ochraně životního prostředí	Globalizace - projevy; významné globální problémy	D 9- Problémy současnosti VDO – občan jako odpovědný člen společnosti VDO – nekonfliktní život v multikulturní společnosti
--	--	--	--